11.3.2024 Keski-Suomen hyvinvointialue, Lasse Leppä
Asiantuntijalausunto sosiaali- ja terveysvaliokunnalle

Keski-Suomen hyvinvointialueen asiantuntijalausunto eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunnalle Hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi hyvinvointialueesta annetun lain muuttamisesta sekä siihen liittyviksi laeiksi

Eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunta on pyytänyt Keski-Suomen hyvinvointialueelta kirjallista asiantuntijalausuntoa hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi hyvinvointialueesta annetun lain muuttamisesta sekä siihen liittyviksi laeiksi. Asiantuntijalausunto on pyydetty toimittamaan viimeistään maanantaina 11.3.2024 kello 12.00 mennessä. Keski-Suomen hyvinvointialue toteaa asiantuntijalausunnossaan seuraavaa.

Hyvinvointialueiden ohjaus

Hallituksen lakiesityksen mukainen valtion ohjauksen yhtenäistäminen ja parempi koordinaatio eri ministeriöiden välillä on kannatettavaa. Ministeriöiden ristiriitainen ohjaus hankaloittaa hyvinvointialueiden toiminnan ja talouden suunnittelua sekä ennakointia. Tällä hetkellä hyvinvointialueiden toiminnalle asetetut vaatimukset ja velvoitteet sekä taloudelliset tavoitteet ovat ristiriidassa. Valtion ohjauksessa tulisikin ensisijaisesti kiinnittää huomiota hyvinvointialueiden toimintaa ohjaavien tehtävien ja velvoitteiden keventämiseen ja yhteensovittamiseen hyvinvointialueiden käytettävissä olevaan rahoitukseen ja henkilöstöön. Hyvinvointialueiden tehtävien ja velvoitteiden keventämisen rinnalla lainsäädäntötyössä tulisi tehdä entistä realistisemmat arvioinnit säännöksien taloudellisista ja toiminnallisista (ml. henkilöstön saatavuus ja riittävyys) vaikutuksista. Valtion ohjauksen yhtenäistämisen lainsäädäntötasolla ei tule heikentää hyvinvointialueiden itsehallinnollista asemaa, kuten hallituksen lakiesityksessä on ehdotettu.

Valtakunnalliset tavoitteet

Hyvinvointialueiden valtakunnallisia tavoitteita koskevan sääntelyn yhdenmukaistaminen ja ottaminen hyvinvointialuelakiin on kannatettavaa. Esitetty muutos vahvistaa hyvinvointialueiden toiminnan ja talouden ohjauksen parempaa koordinaatiota ja tukee tavoitetta yhteensovittaa palvelukokonaisuuksia asiakkaan näkökulmasta yhdeksi kokonaisuudeksi. Valtakunnallisten tavoitteiden tulee olla strategisella tasolla ja hyvinvointialueilla on oltava mahdollisuus osallistua niiden valmisteluun. Valtakunnallisten tavoitteiden hyväksyminen joka neljäs vuosi ja vuosittainen seuranta ja arviointi on perusteltua. Nykyisten valtakunnallisten tavoitteiden arviointi ja päivittäminen vuoden 2024 aikana on myös kannatettavaa.

Hyvinvointialueneuvottelukunta

Lakiesityksen mukainen hyvinvointialueiden ja valtion välisten neuvottelukuntien yhdistäminen yhdeksi hyvinvointialueneuvottelukunnaksi on kannatettavaa. Päällekkäisten neuvottelukuntien yhdistäminen parantaa yhteistyötä ja tehostaa ajankäyttöä. Samalla korostuu hyvinvointialueiden toiminnan ja talouden kokonaisvaltainen ja yhtenäinen tarkastelu.

Neuvottelukunnan uudeksi tehtäväksi esitetään hyvinvointialueiden toiminnan ja talouden ennakointia. Ennakoinnin korostaminen hyvinvointialueneuvottelukunnan työskentelyssä on tarpeellista, sillä nykyisin tietopohja ja tilannekuva on jälkijättöinen. Kansallisen tilannekuvan ylläpitämiseksi ja valtion ohjauksen kehittämiseksi ajantasainen tilannekuva hyvinvointialueiden toiminnasta ja taloudesta on ensiarvoisen tärkeää.

Lakiesityksestä huolimatta hyvinvointialueneuvottelukunnan ei tule kuitenkaan jatkossakaan olla ainoa yhteistyöfoorumi valtion ja hyvinvointialueiden välillä. Esimerkiksi hyvinvointialueita koskevien merkittävien lainsäädäntöhankkeiden valmisteluryhmiin tulee nimetä hyvinvointialueiden edustus.

Neuvottelu hyvinvointialueiden kanssa

Hyvinvointialueneuvotteluja koskevan sääntelyn ottaminen hyvinvointialuelakiin on kannatettavaa samoin kuin neuvottelujen sisällön laajentaminen talouden ja rahoituksen kysymyksiin. Neuvotteluissa tulisi ennen kaikkia luoda yhteisymmärrystä ministeriöiden ja hyvinvointialueiden kesken tosiasiallisesta toiminnan ja talouden tilanteesta ja toimintaympäristöstä alueilla suhteessa voimassa olevaan lainsäädäntöön. Hyvinvointialueneuvottelut tulee jatkossakin käydä hyvinvointialueittain. Lakiesityksen kohdasta 13 a § tulisi poistaa säännös ministeriöiden alueelle mahdollisesti antamista toimenpidesuosituksista. Toimenpidesuosituksien juridinen sitovuus ja merkittävyys itsehallinnollisten alueiden päätöksenteossa on epätäsmällinen ja siten se ei ole tarkoituksenmukainen. Valtion ohjauksen alueille tulisi perustua lakeihin ja asetuksiin.

Lisätietoja

Lasse Leppä
konsernipalveluiden toimialajohtaja, Keski-Suomen hyvinvointialue
puh. 050 5999 545
lasse.leppa@hyvaks.fi